

...vsi četrti in
...pošteno vred ali
...s posiljanjem
...ne celo leto 22 dn.,
...7 dn., čest leta
...izveš Jugoslavije
...Narodna se polje
...Ospodarja v Ma-
...Koroška cesta 5,
...se dopiša do odpo-
...Poročnica se plačuje
...vnaprej.
...interurban št. 143.

Poročnica št. 143. dnevno št. 143. dnevno št. 143.

Poročnica št. 143. dnevno št. 143. dnevno št. 143.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO.

Uredništvo: Koroška c.
št. 5. Rokopisi se ne
vrnejo. Upravičeno
ma naročnino, hvala
reklamacije.
Cene inseratov po dogo-
voru. Za večkratne oglaš-
primeren popust. Napačne
reklamacije so posiljene
prosto.
Čekovni račun posiljen
uradu ljubljane št. 1000.
Telefon interurban št. 143.

30. števil.

Maribor, dne 27. julija 1922

30. letnik

Posojilo za špekulante in ne za državo!

Vladna večina v Beogradu nam je pripravila zo-
pet novo nesrečo in sicer tako, koje nasledke ne bo ču-
til samo sedanji rod, ampak še rodovi, ki pridejo za
nami. Sedanji finančni minister, srbijanski demokrat
dr. Kumanudi in z njim vred ministri vladajočih
strank (demokratske, radikalne in slovenske «samo-
stojne») so sklenili z ameriškimi bančnimi agenti po-
svojilo v znesku 100 milijonov dolarjev. S tem posojilom —
tako pravijo — hočejo graditi nove železnice po naši
državi. Na prvi hip res izgleda, kakor da bi to posojilo
bilo za našo državo potrebno ter bo zboljšalo naše sla-
bo finančno stanje. A trezni in v takih zadevah dobro
šolani strokovnjaki so sprevideali, da je to posojilo za
celo državo, prav posebej pa še za naše davkoplačevalce
— velika nesreča. Od ameriškega posojila bodo
imeli dobiček samo bančni agenti in — kakor se po
Beogradu javno govori — nekateri ministri. Obljube,
da nam bodo zidali s tem denarjem nove železnice, so
prazne. Radi tega so poslanci naše stranke, ki so zdru-
ženi v Jugoslovanskem klubu, najodločneje nastopili
proti sprejetju posojila.

V imenu Jugoslovanskega kluba je govoril kot glav-
ni govornik dalmatinski Hrvat dr. Dulibič, ki je po-
znan kot eden najpridejnejših in najposobnejših finanč-
nih strokovnjakov. Dr. Dulibič je med drugim izvajal
med splošno pozornostjo zbornice:

Amerikansko posojilo krivo padca naše valute.
Ko je vlada razpisala posojilo, je došlo več ponudb.
A Kumanudi in vlada sta se odločila za družbo Bler iz
Amerike. Ta družba sestoji iz samih bančnih agentov.
Pričakovali smo, da se bo vrednost našega denarja
(valuta) dvignila, čim nam je bilo zagotovljeno dolar-
sko posojilo. A zgodilo se je baš nasprotno: Ko je jav-
nost doznala za posojilo, je padla naša valuta. In ko
je prišel predlog o posojilu v narodno skupščino, je
padel dinar še huje. Vrednost našega denarja pada v
lasu, ko imamo dobro žetev, v dobi, ko ni doletela našo
vlado ali državo kakršnakoli politična ali gospodarska
nezgoda. Dokaz, da novo posojilo na naš denar ne de-
la povzdigovalno, marveč ga tišči navzdol. Iz tega je
jasno razvidno, da tuji denarni mogotci namenoma de-
lujejo na padec naše valute.

Slabost Narodne banke.
Ako bi z ameriškimi dolarji vlada povečala
sklad Narodne banke (državne banke), potem bi bil to
prvi korak k zboljšanju naše valute. A Narodna ban-
ka ima malo sklada in zategadelj je tudi vrednost dinar
je skrajno nizka. Če bi se krepko ojačil fond s tem po-
svojilom v Narodni banki, bi ona lahko imela v oblasti
tasebne banke in bi ona sama uravnala valuto, sedaj
pa jo uravnavajo bančni špekulanti, izsesalci ljudstva.

Pogodba o posojilu za nas škodljiva.
Finančni minister je s svojimi agenti sklenil dve
pogodbi: prvo z društvom za gradnjo železnic v Jugo-
slaviji. To društvo ima svoj sedež nekje v ozemlju med
Francijo in Anglijo. Z njim je sklenjena glavna pogod-
ba, da nam preskrbi 100 milijonov dolarjev in da gradi
železnice in pristanišča. A to društvo nima nikakega
premoženja in nam ne daje nobenega jamstva. Pred so-

dišče to društvo moremo tirati le v nepristranskem
ozemlju otoka Gernezej. To se pravi, da sploh ne more-
mo tirati družbe pred sodišče, ako bi nas ogoljufala.
Gornje društvo je za prv idel posojila (25 milijonov do-
larjev) preskrbelo namestnika in sicer bančne agente.
Tudi o družbi Bler se ne zna, ali ima kaj premoženja.

Ameriško posojilo sedaj ni potrebno.
S tem posojilom hoče vlada graditi takozvano jad-
ransko železnico, katera bi tekla iz Beograda preko
Srbije in Črne gore na Jadran. (Srbijanci nočejo, da bi
železnica tekla čez hrvatske kraje). Danes, ko stoji naša
valuta in naše gospodarstvo tako slabo, bi bilo naj-
bolje, da se počaka z gradnjo te železnice še nekaj let,
da se zboljša naše stanje. Če bo pa naša valuta še na-
dalje padala, pa nam Amerikanci itak ne bodo hoteli
izplačati vsega posojila in železnice ne bomo mogli do-
graditi. Vlada je sklenila, da uporabi 7 milijonov dolar-
jev (560 milijonov dinarjev) za popravo starih želez-
nic. A to posojilo bi se dalo dobiti z notranjim ali pa z
malim zunanjim posojilom.

Mi izgubimo ogromne svote.
Od celega posojila 100 milijonov dolarjev izgubi na-
ša država na takozvanem «emisijonem kurzu» 13 mili-
jonov 250.000 dolarjev. To je tako: Zadolžnica se glasi
na 100 milijonov, a Amerikanci nam bodo izplačali
samo 86 milijonov 750.000 dolarjev, a sedaj še pridejo
visoke nagrade za podjetnike pri železniške gradnji.
Ta nagrada je silno pretirana, znaša 9 odstotkov. Tako,
da bodo ti ljudje dobili nagrado 4 in pol milijonov do-
larjev. Za razna izplačila, nagrade in izgubitke plačamo
še 4 milijone dolarjev.

Prisiljeni smo kupiti dražje blago.
V pogodbi je določeno, da moramo blago za že-
leznice, koje moramo kupovati zunaj, kupiti v tistih de-
želah, ki nam dajo posojilo, če tudi bi bilo blago za 5
odstotkov dražje, kot drugod. Ker bo takih naročil okoli
za 20 milijonov, izgubimo tukaj zopet 1 milijon dolar-
jev. In že sedaj je znano, da dobimo povečini staro ro-
bo, katero ameriška družba ni mogla prodati ne v
Azijo in ne v Afriko.

Skupna izguba 24 milijonov dolarjev.
Če k vsem tem izgubam prištejemo še druge manj-
še izgubitke v skupnem znesku pol milijona dolarjev,
znaša celokupna izguba ogromno svoto 24 milijonov do-
larjev, to je po današnji valuti nič manj nego 1992 mi-
lijonov dinarjev, ali 7968 milijonov kron.

Oderuške obresti.
Agenti ameriških bank so predpisali v pogodbi
obresti v višini 8 odstotkov in to od cele svote 100 mi-
lijonov dolarjev. Tu zopet lahko s svinčnikom v roki
izračunamo, kako neznosno velike svote izgubimo na
obrestih.

Vse kar imamo, za agente damo.
Amerikanci niso bili zadovoljni samo, da jamči za
posojilo cela zemlja naša, vsi naši davkoplačevalci, am-
pak agenti so od naše vlade zahtevali i to, da jim za-
stavi vse monopole (tobak, sol, vžigalice), carino, že-
lezniške tarife itd. Na to je pristala i naša vlada. Če bi
se tudi razmere izboljšale, ne bo mogoče znižati cene
tobaku, soli, železniškim tarifom, ampak smo za celih
40 let vkovani v verige tujih kapitalistov. A kako jam-
stvo nam da družba Bler in družba za gradnjo želez-

nic? Prav nobene. Tako smo gospodarsko prodani na-
milost in nemilost.

Nimamo pravic obremeniti poznejše rodove.
Govornik povdarja, da tako slabega posojila, ki bi
za pol stoletja vkovalo cel narod v težke verige gospo-
darske sužnjosti, še ni sklenila nobene vlada. Dr. Duli-
bič imenuje to posojilo: «Velika nesreča za naš narod in
državo». Radi tega izjavlja govornik, da bo Jugosle-
vanski klub v znak protesta glasoval proti temu po-
svojilu.

Govor odličnega našega poslanca je napravil velik
in globok vtis na celo zbornico. Celo nekateri beograjski
listi ga prinašajo v obširnem izvlečku in ga hva-
lijo.

Vlada je hotela že v četrtek 20. t. m. v zbornici spra-
viti posojilno pogodbo skoz. Hotela je, da zbornica
zboruje magari celo noč. A ko je seja trajala do pol-
noči, so poslanci opozicije, predvsem poslanci Jugoslov.
kluba, uprizorili tak vihar, da je moral predsednik pre-
kiniti sejo. V petek in soboto je še govorilo več poslan-
cev od vladne večine in opozicije, ki so večinoma vsi
ostro grajali to mešetarsko posojilo.

Posojilo — sprejeto.
Višek drzne samovolje vlade pa je pokazala vladna
večina v soboto popoldne pred in po glasovanju. Nadalj
na razprava je razkrila prav umazane mešetarije, neki
poslanec je skušal podkupiti za glasovanje dva svoja to-
variša, vsakega za — pol milijona kron, to se je s priča-
mi ugotovilo, Jugoslo. klub je zahteval, naj se razpra-
va odgodi, dokler se ta sramota ne preklic, zemljorad-
niki so klicali vladni večini: «Vsi ste podkupljeni!» —
vladinovem se je pa mudilo in gnali so stvar brezob-
zirno naprej. Porazne pogoje in posledice so hoteli pri-
kriti z raznimi blestečimi besedami o «narodnem edinst-
vu» itd., proti ogorčenim poslanca opozicije — so pa
vzdigovali stole, metali tintnike in zemljoradniškega po-
slanca Moskovljeviča so celo suvali ter grabili za vrat.
Neki poslanec Jugoslov. kluba ga je rešil s tem, da je
besne policajdemokrate metal na vse strani. V tej div-
jaški rabuki in v otičled glasovanja so storili naši po-
slanci to, kar je edina možnost poštenih in kulturnih
ljudi v takih razmerah in pred tako družbo. Podali so
protestno izjavo, da nočejo sodelovati v tej zadevi ter
zapustili dvorano. Pridružil se jim je opozicijski
muslimanski klub, socijalisti pa vladni niso hoteli delati
neprilike, ko je pri navzočnosti komaj tretjine poslan-
cev — s svojo glasovalno mašino naprtila naši državi to
nesrečno posojilo.

Samostojni in ameriško posojilo.

Samostojni so se zbal velike nevolje, ki je zavla-
dala po vsej Sloveniji zavoljo ameriškega posojila naši
državi za zgradbo železnice preko srbške zemlje od Beo-
grada do Kotora v Dalmaciji. To posojilo ima tako tež-
ke pogoje, ter nam v denarnem oziru tako veže roke, da
se mora imenovati pravcata sramota za našo državo.
Pa tudi to sramoto so sedanji centralistični mogotci v
Beogradu prevzeli na svoja ramena, samo, da se zgradi
srbška železnica. Tudi najbolj slabo stoječa država,
mislim celo bankrotna Avstrija bi zoper tako strašne in

LISTEK.

Izkušnje gospoda Williamsa.

Angleški spisal Mark Twain.

(Dalje.)

«Oh, za božjo voljo! Ali si izgubil pamet! Da mi
kaj greš v stran od okna! Vsak novorojenček ve, ka-
ko nevarno je stati pri oknu ob hudi uri! — Moj Bog,
moj Bog! Prepričana sem, da ne bom videla jutrišnje-
ga dneva. — Mortimer! —
«Kaj?»
«Kaj pomeni to šuštenje?»
«To sem jaz.»
«Kaj delaš?»
«Poskušam, da bi našel vhod v svoje hlače.»
«Hitro! Vrži jih od sebe! — Zdi se mi, da na-
laš iščeš take reči, ki so nevarne ob času nevihte! —
Kaj veš, — in vse knjige pišejo o tem, da je volna dober
prevodnik elektrike. — Oh, ljubi Bog, ni še zadosti, da
je naše življenje že samo ob sebi v nevarnosti, pa mo-
raš še vse mogoče reči počenjati, ki povečavajo ne-
varnost! — Oh, nikar ne prepevaj! Kaj vendar misliš?»
«Kaj je neki na tem nevarnega?»
«Mortimer, — desetkrat, ne, stokrat sem ti že po-
vedala, da povzroča petje tresenje zraka in zračno tre-
senje prekine tok zračne elektrike in — Čemu neki, za-
božjo voljo, odpiraj vrata?»
«Usmiljeni Bog — ali to tudi škoduje?»
«Škoduje —? Smrt je v tem! Kdor se je le malo

pečal s tem vprašanjem, ve, da preprih vabi strelo za
seboj! — Nisi zaprl vrat zadosti trdno! Tesno jih za-
pri in naglo delaj, ali pa bomo vsi pogubljeni! — Oh,
strašno je, če mora človek živeti s takim — neumne-
žem zaprt v eni sobi! — Mortimer, kaj počenjaš?»
«Nič! Umil bi se rad. V sobi je strašno vroče. —
Ohladil si bom obraz in roke.»
«Ni dvoma več — skregal si se s pametjo, kar ti je
je še ostalo! — Če udari blisk enkrat drugam, udari
petdesetkrat v vodo! — Pojdi proč od vode! — Oh, no-
bene rešitve ni za naju več! — Zdi se mi da —. Mor-
timer, kaj se je zgodilo —?»
«Tale prok —, tale slika je padla na tla. — — —
Trčil sem vanjo.»
«Torej si blizu stene —? Kaka neprevidnost! Ali ne
veš, da ni boljšega prevodnika za strelo ko stena? —
Pojdi proč od nje! — In zopet si hotel zakleti! Da mo-
reš biti tako hudoben, ko je tvoja družina v smrtni ne-
varnosti! — Mortimer, nekaj morava storiti, da si o-
hraniv življenje! Poišči mi tisto nemško knjigo, —
na peči leži, — in svečo mi prinesi! Pa ne smeš je pri-
žgati, jaz sama jo bom prižgala, tu v omari sem popol-
noma varna pred strelo. V knjigi je mnogo koristnih
nasvetov.»
«Našel sem knjigo in ubil pri iskanju cvetlično va-
zo in nekaj drugih malenkosti in žena se je zaprla s
knjigo in svečo v omaro.»
«Imel sem nekaj časa mir. — Kmalu pa se je spet
oglasila:
«Mortimer —! Kaj je bilo to?»
«Mačka.»
«Mačka —! Oh, nesreča! Ulovi jo in zapri jo v umi

valnik! Pa naglo, dragi mož! Mačke so polne elektrike!
— Oh, še sive lase bom dobila nocoj!»
Zopet se je oglašilo pridrušeno ihtenje iz omare. —
Da tega ni bilo, nikdar bi ne bil genil ne roke ne noge
za tako divje podjetje, kakor je lov na mačko v temni
sobi polni pohištva.
Ženino ihtenje pa mi je omehčalo srce in z obup-
nim pogumom sem se lotil lova — preko stolov in miz
in preko vsakovrstnega pohištva, kamor sem trčil z
nogo ali z roko, povsod sem zadel ob trde, včasih tudi
ob ostre robe in končno sem imel mačico vendarle lepo
shranjeno v umivalni mizici, stroški lova pa so znašali
čez štiristo dolarjev na polomljenem pohištvu, potrtih
zrcalih in drugih več ali manj dragih rečeh.
In zadušene besede so se oglasile iz omare:
«Knjiga pravi, da je za časa hude ure najboljše —
stati na stolu sredi sobe, Mortimer! In pod stolove noge
naj se podloži steklo, na primer kozarci, ker steklo je
slab prevodnik elektrike —
«Buuuum — buuum — buuum —!
«Oh, hitro, hitro, Mortimer, preden udari!»
Posrečilo se mi je, da sem našel kozarce, štirje so
mi ostali, vse druge sem potrl v temi. Podložil sem jih
pod stolove noge in nato poprašal za nadaljna navo-
dila.
«Mortimer —! Knjiga pravi: Während eines Gewit-
ters entferne man Metalle von sich und halte sich auch
nicht an solchen Stellen auf, wo viele Metalle beieinan-
der liegen —. Kaj hoče reči knjiga, Mortimer? Da me-
ramo med nevihto imeti kovine na sebi? Ali da jih me-
ramo odstraniti?»
«Hm —! Sam prav ne razumem. Nemščina je ved-